

بسمه تعالی

شهادت

کلمه (شَهَادَة) در قرآن به معنی گواه(چه گواه بر اعمال«سوره ق، آیه ۲۰ و ۲۱» و چه گواه بر امتهای «سوره نحل، آیه ۸۴») و کشته در راه خدا «آیه ۲۳ سوره حدید» و حاضر و ناظر «سوره نور، آیه ۲» و یاور «سوره بقره، آیه ۲۳» به کار رفته است. آنچه در این گفتار مورد نظر است شهادی به معنای مقتول فی سبیل الله است.

شهادت فنا شدن انسان برای نیل به سرچشمه نور و نزدیک شدن به هستی مطلق است. شهادت در واقع مرگ نیست بلکه نوعی (حیات معقول) است که شهید آگاهانه و به خاطر هدفی مقدس و به تعبیر قرآن (فی سبیل الله) آن را انتخاب می کند و چنین مرگی است که به تعبیر پیامبر(صلی الله علیه و آله و سلم) شریفترین و بالاترین نوع مردن است. "أَشْرَفُ الْمَوْتِ قَتْلُ الشَّهَادَةِ".

در قرآن مجید، حدود ده آیه به صورت صریح درباره کسانی که در راه خدا کشته شده باشند وجود دارد. یکی از آیاتی که در قرآن درباره مقام شهید آمده آیه ۱۱۱ سوره مبارکه توبه است که خداوند مقام والای شهیدان و بهره ای که از راه جهاد و شهادت به آنان می رسد را، تحت عنوان "تجارت" به تصویر کشیده است.

"إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمْ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمْ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ". خداوند جان ها و اموال

مومنان را خریداری کرد که در برابرش بهشت برای آنان باشد به این گونه که در راه خدا پیکار کنند، بکشند و کشته شوند، این نوید حقی است بر او که در تورات، انجیل و قرآن ذکر کرده و چه کسی از خدا به پیمانش وفادارتر است؟ اکنون بشارت بر شما به داد و ستدی که با خدا کرده اید و این پیروزی بزرگی برای شماست.

خدای سبحان عناصر شش گانه داد و ستدهای مهم را در این آیه آورده است.

۱-خریدار: خداوند "إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى"

۲-فروشنده: انسان مومن . لذا خداوند از غیر مومن چیزی نمی خرد، اگر هدف فروشنده ریا، شهرت و ...باشد، خداوند خریدار نیست .

۳-کالای مورد معامله: جان و مال مؤمنین "أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ"

۴-بهای کالا: بهشت "بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ"

۵- شاهد و گواه بر این معامله: پیامبران بزرگ الهی، موسی کلیم(علیه السلام)عیسی مسیح(علیه السلام) و خاتم الانبیاء(صلی الله علیه و آله و سلم).

۶-تنظیم سند: قرآن کریم و تورات و انجیل "وَعَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ".

در احادیث شیعه:مصدق بارز آیه فوق؛ پیشوایان شیعه هستند.

البته کسانی که از جبهه نبرد سالم بازگردند، هم پاداش شهید را خواهند داشت، زیرا آنان که در میدان نبرد حق علیه باطل حاضر می شوند و جان خویش را در طبق اخلاص نهاند، قبلاً جان خود را فروختندو"إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ" سرّ استحقاق دریافت پاداش کامل این است که فروشنده بعد از استقرار نظام عقد و

قانون بیع و شراء، درصدد وفای به عقد برآمد و جان و مال خود را تسلیم خریدار (خدا)کرده و طبق دستور خریدار که مالک کنونی کالای جان و مال است آن را به جبهه نبرد حق علیه باطل برد و در دفاع از کبان اسلام کوتاهی نکرد، لیکن شهید نشد، بنابراین شایسته دریافت ثمن کامل خواهد بود.

اعمالی که با اجر شهید برابر است

شهادت در فرهنگ دین مقدس اسلام دو معنای متفاوت دارد:

۱. معنای خاص که همان کشته شدن در معرکه و میدان جنگ در راه خدا است که دارای احکام ویژه ای در فقه اسلامی است. مثلاً می گویند: شهید نیاز به غسل و کفن ندارد، بلکه با همان لباس خونین دفن می شود.

۲. معنای گسترده و عام که انسان در مسیر انجام دادن وظیفه الهی کشته شود و یا بمیرد. لذا برای کسب مقام شهید در قیامت راه هائی وجود دارد که در بعضی روایات مطرح گردیده است. ۱.طلب شهادت؛ پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: هر که براستی خواهان شهادت باشد، ثواب آن به او داده می شود، هر چند به شهادت نرسد.

۲.نیت شهادت؛ پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: «بسا کسانی که با جنگ افزار کشته شوند، اما نه شهید باشند و نه ممدوح و بسا کسانی که در بستر خود به مرگ طبیعی بمیرند، اما نزد خداوند صدیق و شهید به شمار آیند». ۳.دفاع از مال و خانواده؛ چنان چه بخواهند مال کسی را به ناحق بگیرند و او (در راه آن) بجنگد و کشته شود، شهید است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)می فرمایند: هر که در راه

مدرسه علمیه عالی و تخصصی الزهراء (س)

گركان

تابستان ۹۹

هو علی هذا الحال مات شهيدا". کسی که در راه تحصیل علم از دنیا برود، شهید مرده است.

۸- کسی که مسئولیت زسیدگی به خانواده رزمندگان را بر عهده گیرد. پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) می فرماید: کسی که جنگجویی را تجهیز کند یا در پشت سر او، زن و بچه او را به انواع نیکی (مالی، جانی، فرهنگی و عاطفی) رسیدگی کند مانند کسی است که با ما در صحنه پیکار حاضر شده است "مَنْ جَهَّزَ غَازِياً او خَلَّفَهُ فِی اَهْلِهِ بِخَیْرٍ فَانَّهُ مَعَنَا".

بنابراین، شهادت مراتبی دارد که والاترین درجه آن شهادت در معرکه نبرد با دشمنان اسلام است.

منابع:

۱. آیت الله جوادی آملی، کتاب تفسیر موضوعی قرآن کریم (معاد در قرآن)، جلد ۴

۲. <https://hawzah.net/fa/Article/View/98832>

۳. <https://www.porseman.com/article/29858>

۴. rasekhoon.net/article/show/1283257

دفاع از خانواده خود به ستم کشته شود، شهید است، و هر که در راه دفاع از مال خود مظلومانه کشته شود، شهید است.

۴- پاکدامنی و عفت؛ امام علی (علیه السلام) می فرماید: "ما الْمُجَاهِدُ الشَّهِيدُ فِی سَبِيلِ اللَّهِ بِأَعْظَمِ أَجْرٍ مِمَّنْ قَدَرَ فَعَفًّ، لَكَادَ الْعَفِيفُ أَنْ یَكُونَ مَلَكًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ" کسی که در راه خدا جهاد کند و شهید شود اجرش بزرگتر از کسی نیست که بتواند گناه کند و عفت ورزد، انسان پاکدامن نزدیک است که فرشته ای از فرشتگان خدا شود. (نهج البلاغه: الحکمه ۴۷۴)

۵- کسی که در حال محبت محمد آل محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) بمیرد، جزء شهدا است. خداوند متعال می فرماید: "وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشَّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ" امام علی (علیه السلام) می فرماید: مومن در هر جایی که بمیرد و در هر لحظه و ساعتی که جاننش گرفته شود، شهید است

۵- صلح رحم. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: هر که نزد خویشاوندی رود و با خود و مالش با او صلح رحم کند، خدای عز و جل به او اجر یکصد شهید دهد، هر گامی که بر می دارد ۴۰ هزار حسنه دارد و ۴۰ هزار گناهش محو می شود و ۴۰ هزار درجه بالا رود و گویا یکصد سال خدا را عبادت کرده است.

۶- کسی زیاد به یاد مرگ باشد. از پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم پرسیده شد که آیا ممکن است انسان اجر شهید داشته باشد؟ فرمودند: بله اگر کسی زیاد به یاد مرگ باشد از این اجر بهره مند خواهد شد.

۷- کسی که در راه تحصیل علم از دنیا برود. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: "اذا جاء الموت لطالب العلم و